

מרגליות

ראש השנה כ"ח ע"א

הש"ס רסח

לכמלה
פרו וכו'
של כנור
של איל,
זמר ויהי
ד לתקוע
שנאמר
והקשה
שופר של
מצות לאו
מ"מ הרי
בשופר
גם איך
זל עולה.
א' דאותו
היה קודם
הי' פ' יתרו
ניין בבואור
ל שנברא
ור, וקרניו
ושל ימין
לבא, ולא

דל"ק כלל
ך הותר
דהרי כל
יא על פי
כדאיתא
ו' יעיי"ש.
א באיבריו
ע בקרניו

שיא מהא
זך בו, על

פי מ"ש רש"ז"ל שהאיל הזה היה מוכן לכך
מששת ימי בראשית, וכבר היה נברא
בערב שבת בין השמשות-כמבואר באבות
פ"ה, ומאז נתייחד אותו הקרן לתקוע בו
לעתיד לבא בכיאת המשיח וקרן השמאלי
במתן תורה, אם כן נתייחד והוקדש לכך
עוד במרס שהקדישו אברהם אבינו לעולה,
ומעולם לא הלה על הקרנים קדושת עולה
מחמת הקדישו של אברהם אבינו ע"ה.
דהרי היה קדושתו המורה יותר, שהבוכ"ע
מעיקרא התנה ע"ד כן שהשופר יהיה
מויחד שיתקעו בו בשעת מתן תורה וגם
לעתיד לבא לנאול את ישראל, וכבר
אמרז"ל שאין ישראל ננאלין אלא בקרנו
של איל. ומש"ה הותר לתקוע בו דאין
עליו דין שופר של עולה.

כ"ק מן אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל
"אגדות מהרי"ט" (ברוקלין תשנ"ט) ח"ג, ע' ק"ו

תקלה

השפת אמת הקשה מצוות לאו ליהנות
ניתנו (ראש השנה דף כ"ח ע"א)
ופירש רש"י (ד"ה לא ליהנות) לעול ניתנו,
והא כשעושה המצוה יש לו הנאה שנפטר
מהעול. והתירוץ כי מצוה נוררת מצוה
(אבות ד', ב') ולעולם לא יפטר מהעול.

הגה"ח ר' יוסף פאצאנאווסקי חי"ד
"גן יוסף" (ב"ב תשנ"ח) ע' קל"א

תקלה

מצודת לאו ליהנות ניתנו (ר"ה דף כ"ח ע"א).
ויש לשאול ע"ז: תינה במצות כגון
לולב שופר ותפילין, אך צ"ב במצות כגון
טבילה או הליצה שעיי"ז מותר הוא
באכילת תרומה, ומותרת להנשא, עיי"ז
היישוב בריטב"א שם, שבטבילה אינו

נהנה בגוף המים, ואע"פ שגורמת לו
טבילה זו לעלות מטומאה לטהרה לית לן
בה, ובדומה לזה בחליצה, גי"ז הוי כמו
גרסא שכתוצאה מהטבילה נטהר.

ועוד יש להקשות כאשר מוטלת על
האדם מצוה יש לו מזה עול והריהו רוצה
לצאת יד"ה ולהיפטר מן העול, עצם הסרת
העול הוי הנאה, בזה נוכל גי"ב לתרץ
בדומה להריטב"א הנ"ל, שאינו כגוף
המצוה, עוד ז"ל בשם החידושי הרי"ם
בדיוק לשון רש"י כאן, מצות לאו ליהנות
ניתנה, אלא לעול על צואריהם, שזאל
החידושי הרי"ם א"כ עצם הסרת העול להוי
הנאה. עיי"ז ת"י שהעול הוא תמידי בלתי
פוסק "בנ"י אמרו נעשה ונשמע, פי' שאינם
רוצים להפטר מן המצוה רק מוכנים לעולם
לשמוע ולעשות רצונו ית"ש כו', ואילו הוי
אומרים נעשה בלבד הוי נראה שמקיימים
המצוה בלבד לחיות יוצא יד"ה כדו"ק, ולשון
השפת אמת משפטים, תרנ"ז, ד"ה בפסוק
אחבתי, עיי"ן שם עוד.

עולה לפי החידושי הרי"ם הטעם שאין
כאן הנאה הוא מפני שעל האדם לרצות
להיות תמיד תחת עול ולא להפטר. ויש
להוסיף לפי"ז בדרך מליצה, שלאותן בנ"א
שאין היים באופן כזה, ואצלם המצווה עול
ועושים להיפטר, אה"נ להם המצוה היא
להנות. (עיי"ן בזה שפת אמת יתרו תר"נ).

הגה"ח רבי אליהו מישר שליט"א
ראש כולל גור בארה"ב
"ברכת אליהו" (ברוקלין תשס"ה) ע' קפ"ב

תקלו

ביארתי את דברי רש"י ז"ל על דברי
הגמ' (ר"ה כ"ח) מצות לאו

2

קובץ חולין שמועות קנא

מפני קוטנו. והרא"ש לא ס"ל חילוק זה. ותתייבב בזה קושיה הט"ז על שיטת מהר"ם מחך מתני' דסנהדרין.

ויש להקשות לדעת הרא"ש היאך חל אבילות לעולם בשמועה קרובה לפמ"ש בקובץ הערות סי' ס"ג אות ד' ובקובץ שעורים ב"ב אות תכ"ד דכל זמן שאינו יודע מן המיתה לא חל עליו חיוב אבילות כלל, ושלכך הדין דמי שאינו יודע שמת קרובו אין חיוב להגיד לו אף שעשה דברים שהאבל אסור בהן משא"כ בשאר איסורין שהעובר בשוגג חייבין להפרישו. וא"כ נימא כיון דאידיהי קודם ידיעה אידיהי ואין לתרץ דהידיעה חלק מסיבת החיוב וקודם ידיעה הוי כקודם החיוב ולא שייך בזה דיהוי וכמ"ש בקובץ באורים ש"ש אות י"א, דא"כ היכי פסיק ותנא דאין מתאבלין על הרוגי ב"ד, אותן קרובים שלא נודע להם עד לאחר כפרה, דהויא מכי חוו צערא דקברא פורתא, יתחייבו להתאבל. דלגבייהו לא נדחתה האבילות מעולם. אלא ע"כ סיבת החיוב נגמרה אף קודם הידיעה. וצ"ל דחסרון ידיעה אינו כלום, דחל עליו לאלתר חיוב לנהוג אבילות לכשיודע לו. משא"כ בקטן לא שייך לומר שחל עליו מיד חיוב לנהוג אבילות לכשיגדיל.

איברא דלפ"ז יש לייצן לאידך גיסא, בקטן שלא ידע ממיחה קרובו עד שהגדיל, שמא בכח"ג מודה הרא"ש דלא הוי פטורו שמחמת קטנות דיהוי, כיון דכל זמן קטנות בלא"ה לא היה חייב באבילות מחמת חסרון ידיעה, או דלמא לא שנא. ואת"ל דבכה"ג מודה הרא"ש, תיקשי, דלכאורה כל קטן אין ידיעתו ידיעה, וכמ"ש התוס' לעיל י"ב ד"ה קטן, דקטן אין לו דעת וכו' ואפילו אומר יודע אני שהם קדשים וכו'. ושמא לא גרעא הך ידיעה ממ"ש בדף ל"א דקטן מתכוון מיהא לחתיכה בשר, ורק לחתיכה סימנים הוא דאינו מכון. ובדעת מהר"ם צ"ע, דהא דאין דיהוי אצל מצות הוא איבעיא דלא איפשטא. וא"כ באבילות ראוי להקל מספיקא. (לט) פט. מצות לאו ליהנות ניתנו. דעה הרשב"א בנדרים ט"ו דבהנאה דבהדי מצוה נמי אמרינן מללה"ג. ומקשין מכלאים בציצית

דאיצטריך קרא לשרויי, נימא מללה"ג ואין איסור בכלאים אלא בלבישה דרך הנאה. והנה טעמו של הרשב"א דשרי וצ"ל הנאה דבהדי מצוה, דהנאה בטלה לגבי מצוה ונקרא כל המעשה על שם המצוה. ונגמא לזה בתוס' שבת כ"ד דאסור להחליק בשמן שריפה ביו"ט להנאתו, דכיון שיש מצוה בשריפתו, הבערה זו אינה לצורך הנאתו אלא לשם המצוה, והיינו דטפל בטל לגבי עיקר. וכמשנה שם צ"ג המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי, פטור אף על הכלי, שהכלי טפלה לו. ולעיל ע"א הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וכו' טמאין מיד. היה לבוש כליו וכו' טהורין עד שישהה בכא"פ. דהכלים בטלים אגביה. ובוה יובן מה שתיירץ הרשב"א שם בנדרים על הקושיא דבהנאת תשמישך עלי נימא מללה"ג ותיירץ דאפשר לקיים המצוה באחרת. וקשה, דהנה לגבי טומאה אמרינן דדוקא אם דחיה היא בציבור מהדרינן אטהרת, אבל אם הותרה לא מהדרינן אטהרת, ות"כ אי מללה"ג אמאי צריך לאהדורי אהיתירא. ולהמבואר נ"חא. דכיון דאפשר באחרת אין ההנאה דבהדי מצוה בטלה לגבי המצוה. ומיושב גם הקושיא מכלאים בציצית דהכא אין ההנאה בטלה אגב המצוה כיון שאינה חובת גברא ואפשר לו שלא ללבוש.

ועו"ל לפמ"ש התוס' ר"ה כ"ח ד"ה המודר הנאה משופר וכו' ולדברי רבא היה משמע דכאן נמי אי אמר הנאת שופר עלי מותר לתקוע בשופר של מצוה דמללה"ג, אבל אם אמר תקיעת שופר עלי אסור לתקוע וכו' כמו דאמר לגבי סוכה. אם לא נחלק משום דגבי סוכה בלאו מצוה יש הנאה בישיבה אבל שופר, אי לאו מצוה אין הנאה בתקיעה. היינו דמעשה בלא הנאה לא שייך לאסור בקונס. וקשה א"כ בישיבת סוכה עלי נימא גם כן מללה"ג כמו בהנאת סוכה עלי. וי"ל דהנה ע"כ ס"ל לתוס' כהרשב"א, דהנאה דבהדי מצוה נמי שריא, דבטלה לגבי המצוה. אבל ס"ל דאין הכונה דהנאה כמאן דליתא, דודאי איתא להנאה במציאות, אלא דאינה עולה בשם להיות המעשה נקרא על שמה. הלכך כשאמר הנאת סוכה עלי אין ישיבה של מצוה נקראת

ביבש
לאכול
טומאת
וקושיא.
אוקמה
הוי לה
בטלה
התוס'
ל ואילו
דבבית
ית' זה
משעו
ס' אות

שעורים

נ קשה
התאבלין
ל אכתי
פורתא,
א דאין
איפשטא
מספיקא,
סנהדרין.
דבשעת
הכהינת
ס' אלו
הה אשתו
ועמ"ש
א.
ס' סלה
זה אבד
יהיה לו
יהי חיוב
ין דיהוי
עת חיוב
לכסודאה
זנו. ואף
ס' בקטן
ד' שלא
אבילות
הודחב

(3)

סוכה א

ש

חידושי הריטב"א

רצט

ומכשירתו לכמה דברים לית לן בה, וכן הא דאמר רבא התם³⁴⁴ בסנדל של ע"ז לא תחלוץ ואם הלצה חליצתה כשרה, דמצות לאו ליהנות ניתנו, ואף על גב דמרוחא טובא בהאיא חליצה לא חשיבא הנאה באיסור, והא ברירנא לה בדוכתא אחרינא³⁴⁵.

הכא כאשרה דמשה עסקינו. פי' אבל אשרה דגוי כשר ליום שני מיהת בשאלה, כדכתיבנא במתניתין³⁴⁶.

אמר³⁴⁷ ר"ה אי"ר חנינא³⁴⁸ ל"ש אלא נקטם אבל נסדק כשר. פי' ³⁴⁹ נסדק דומיא דנקטם דהיינו³⁵⁰ בעלה העליון בראשו. ואסיקנא³⁵¹ דאי עביד כהמנק פסול³⁵². וכ"ת³⁵³ והא דקתני³⁵⁴ נחלקה התיומת פסול ופירשו רבותינו³⁵⁴ דתיומת היינו העלה האמצעי, והתם אע"ג דלא עביד כהמנק פסול. וי"ל דהתם כשנחלקה רובה³⁵⁵, אבל נסדק מיעוטו דהיינו בראשו כשר, עד דעביד כהמנק. ועוד י"ל³⁵⁶ דאפילו נחלקה מיעוטה פסול דומיא דנקטם³⁵⁷, וכי אמרינן נסדק מיעוטו כשר כשנסדק לרחבו³⁵⁸, דהוי כעין נקטם שנקטם לרחבו, ולפיכך במיעוטו כשר, כל היכא שאינו תלוי ועביד כהמנק, דהדר הוא, דאינו ניכר בו כ"ל. ולפי זה ראוי לחוש כשהסדק לארכו, שהוא מתרבה בכל שעה כשמנענעו³⁵⁹, לפסול

אבל כל שהוא שלם כברייתו אלא שהוא פבש, שמו עליו, ולא מיפסיל משום שאינו הדר כנ"ל.

ה"ג ופנדול כדי שיאחו שניהם בידו אחת³⁶⁰ ר' יוסי אומר אפילו³⁶¹ בשתי ידיו. וכן מוכח בכאן ודוק, וכדבעינן לפרושי קמן³⁶². ואתי לאפסולי. פירוש ודלמא לא הוה ליה אחרינא, א"ג דלא יהיב אדעתיה ונפיק בהא בפסולא.

והאמר רבא לזלב של ע"ז לא יטול ואם נטל כשר. פירוש ואפילו קודם ביטול, דאילו לאחר ביטול אפילו לכתלה נמי, כיון דשרי להריט לא מאיס למצוה³⁶³, ואע"ג דר"ל מבעיא ליה התם במסכת ע"ז³⁶⁴, רבא פשיטא ליה כדברירנא התם³⁶⁵, הלכתא כותיה, והכא קודם ביטול הוא. וטעמא דיצא משום דמצוות לאו ליהנות ניתנו, כדאיתא בכמה דוכתי³⁶⁶ לרבא, ואע"ג דמתהני בעשיית מצוות שמקבל שטר בעולם הוה ובעולם הבא, לא חשיב איסור באיסורי הנאה אלא כשהנהגה בגופו של איסור, אבל כל שאין הנאה מגופו אלא שגורם לו הנאה וריח ממקום אחר אינו הנאה מן האיסור, וכדרד שאמר³⁶⁷ בנדר הנאה ממעין שטובל בו בימות הגשמים, שאינו נהנה בגוף המים, ואף על פי שגורמת לו טבילה זו לעלות מטומאה לטהרה

דעת חסד' הגאונים הובאו ברא"ש ובתוס' ב"ק צ"ג, א ד"ה נחלקה, (אך כדבר הרא"ש והתוס' משמע שלא הבינו כן בדברי הגאונים עיי"ש, ועי' ב"י סי' תרמה ועי' שערי תשובה סוס"י שו הובא באוצה"ג כאן. ועי' היטב באור זרוע סי' שו). וכ"כ ההשלמה בדעת רש"י, וכ"כ רש"י בב"ק צ"ג, א וכמש"כ הרשב"א שם, ועי' תוס' בב"ק שם, וכ"כ הר"י מלונגל בשם ויש מפרש, וכן פי' ר"ת. ועי' הערה 360. וכ"כ הרשב"א בב"ק שם דדוקא כשנחלק כל גב אותו העלה או רוב, שאין נראה שיפסיל במעט שנחלק או נטל או יבש כל שהוא מאותו העלה האמצעי העליון שיפסול בכך, שא"כ רוב הלולבין פסילין. 366 וכ"כ הר"ן בשם ויש מחמירין, יכתב ע"ז ואין זה במשמע אלא שראוי לחוש ולהתמיר. (ובר"ן יש ט"ס יצ"ל: אבל נסדק כשר הוא באמצע העלה (לארכה) [לרחבה] אבל יכו'), ועי' רא"ה וה"ל לזלב לראב"ד ע' כב. 357 כן מסקנת רבנו לעיל כשהנתינין שם דנקטם אפי' משהו פסול. 358 עי' השלמה וכדבריו נראה שפרש כן. ועי' מאירי. 359 ויתחלק רובו, ופסול אף לתירוץ הראשון.

מש"כ רבנו בתחילת הפרק. 336 וכ"ה בדברי רבנו לקמן, ולפנינו נוסף: דברי ר' יהודה. 337 וכ"ה שם, ולפנינו נוסף כאן: אחד. 338 לד, ב, עיי"ש. 339 ור"ת בתוס' ד"ה באשרה חולק וסובר דלכתחילה לא יטול משום דמאיס לענין מצוה לפי שהיה עליו שם ע"ז. וכ"כ בעה"מ יז, א בדפי הר"ן. 340 מז, א. 341 כ"כ רבנו בחידושו שם עיי"ש. 342 עירובין לא, א ר"ה כת, א. 343 בר"ה שם. 344 ביבמות קג, ב. 345 בר"ה שם. 346 בד"ה של אשרה. 347 מכאן עד ד"ה ואימא תרתיה כפי חסר כנ"ל. 348 כג"י כ"ב בדק"ס והר"ף והא"ז והר"ד. ולפנינו ליתא לתיבות: א"ר חנינא. 349 וכן פי' הר"ן. 350 וכמש"כ רבנו לעיל במשנה ד"ה נקטם ראשו. ורש"י כתב כאן: נסדק, נסדקו ראשי העליון ואולי לדבריו גם נקטם הוא בראשי העליון וכשיטת הי"א שכתב רבנו לעיל שם. 351 לקמן לב, א. 352 ואיירי בעלה האמצעי דעביד כהמנק הוא פירוש על נסדק, ובנסדק כתב רבנו דהיינו בעלה האמצעי. 353 וכה"ג ותיירץ הר"ן. 354 כ"ג

4

ביאורי

לא, א

הדף

סה

א את הטומאה. אולם צריך הוא להיות מפורטי כלי עץ, שאם עשו מכלי המקבל טומאה, אזי אף שאין בעביו טפח ואינו נעשה להביא את הטומאה למקום אחר, מכל מקום נטמא הוא והילו על המת, שכל המטלטלים מביאים את הטומאה על עצמם נהלים. על המת בכל שהוא, והיה הכהן האוחז בו נטמא¹³. ורש"י : 'או בהקיפו טפח'. והקשה הגאון יעקב דמבואר בשבת¹⁴ דרך ששייך בו טומאה קלה גזרו בהקיפו טפח אטו טומאת שבעה. שאין כן כאן דמדובר בפשוטי כלי עץ דאינם מקבלים טומאה. לא גזרו על היקפו, ואם כן קרית הגמרא רק מכלי שיש בפתחו ה הוא אהל.

כני מאי טעמא דרבנן. הקשו הראשונים שהרי אמרה הגמרא לעיל דף לבא בשידה חיבה ומגדל, ואם כן טעמם של חכמים החולקים דבי יהודה, הוא משום שהם סוברים שאהל זרוק לאו שמייה אהל, והקשו כאן שוב מה טעמם של רבנן. ויש שחירצו שקרית הגמרא על קבר יחידי שיכול להגיע עד מרחק של ד' אמות גם בלי¹⁵. ויש מהראשונים שכתב שבמרחק ד' אמות מהקבר שאין יצאו אלא מחמת הרחקה שיתרחקו מהקבר, אף חכמים מודים בשר לבוא בשידה חיבה ומגדל, כיון שזה בעצמו שמגיע עם מגדל הרחקה, ואין לך הרחקה גדולה מזה¹⁶.

כרי אסור לקנות בית באיסורי הנאה. המת וכל מה שמשמש אותו יד בהנאה¹⁷, וכיון שנהנה הוא מהעירוב שיכול הוא ללכת אלפיים זה נטפים אסור לערב בקבר¹⁸. ולפי זה אף לישראל בחולין אסור ירב בקבר, ומה שנקטו לכהן בתרומה, להשמיענו דעתו של רבי היה המחודש שאפילו לכהן מותר לערב¹⁹. ויש מהראשונים שהקשה : כן מדוע אמרנו לעיל שמחלוקת רבי יהודה ורבנן במשנה לגבי דרב בבית הקברות תלויה היא אם אהל זרוק לאו שמייה אהל, הרי יצאו אם שמייה אהל אינו יכול לערב בבית הקברות לדעת חכמים. דרך שבבית הקברות מדובר שמייה את העירוב בין הקברים שאינו יד בהנאה²⁰.

כלל דרבי יהודה סבר מותר קסבר מצות לאו ליהנות ניתנו. הטעם

שמצות לאו ליהנות ניתנו. ביאר רש"י²¹ שהמצוות נתנו כגזירת מלך ועול על צווארינו ולא להנאה, ועירוב אינו נעשה אלא לדבר מצוה כגון לילך לבית האבל או לבית המשתה²².

באבני מילואים²³ הביא מה שאמרה הגמרא שסנדל של איסורי הנאה אם חלצו בו החליצה כשדו²⁴, משום שמצוות לאו ליהנות נתנו²⁵. והקשו הראשונים שהרי נהנית היא לאחר החליצה בכמה דברים, וכן הוא נהנה מהטבילה מהמעין ויכול לאכול תרומה וכדומה. וחירצו שאין האיסור אלא ליהנות מגופו של האיסור, אבל כל שאין נהנה מגופו של איסור אלא שגורם לו רווח הנאה ממקום אחר, אינו נקרא הנאה מהאיסור²⁶. והקשו האחרונים מדוע עירוב לדבר הרשות אינו בכלל מצוות לאו ליהנות נתנו, הרי גוף העירוב מצוה הוא ומברכים עליה²⁷, ומה בכך שעל ידי העירוב יכול ליהנות אחר כך לדבר הרשות, ומה בין זה לסנדל של חליצה. ובעונג ירש תירץ משום שבשאר מצוות כגון חליצה או טבילה, אין המצוה פועלת דבר, אלא מבטלת איסור או טומאה, ואחר קיום המצוה לא נשאר אלא התרצאה ממילא והנאתו היא רק בגרמא. מה שאין כן בעירוב, קנין הערוב פועל מקום שבייתה הקיים גם אחר הקנין לכל השבת, וכל היתרו לילך בשבת עוד אלפים אמה, הוא מטעם שכעת שביתתו במקום העירוב, ונמצא שעצם ההנאה שהולך לדבר הרשות הוא מוכח מקום השביתה שבה על ידי האיסור הנאה ונחשב שנהנה מהאיסור עצמו²⁸.

אלא הא דאמר רבא מצות לאו ליהנות ניתנו לימא כחנאי אמרה לשמעיתיה. בשער אפרים²⁹ הקשה מכאן על הרי"ה³⁰ הסובר שבמצוות דרבנן אין אומרים מצוות לאו ליהנות נתנו³¹, שהרי דבר מצוה הוא אף הליכה לבית אבל או ראיית חבירו. ובשער המלך³² תירץ שלא אמרו כן אלא במקום שנהנה מגוף האיסור וכגון לצאת בשופר של עולה כדי לצאת את התקיעות המחוייב בהם מדרבנן. מה שאין כן במקום שלא נהנה מגוף האיסור וכגון במערב בבית הקברות על מנת ללכת לשמחת נשואים וכדומה. והמהרשים תירץ דרוקא כלפי איסור דאורייתא סובר הרי"ה דמצוה דרבנן נחשב הנאה, אך כלפי איסור דרבנן מודה הרי"ה דמצוה דרבנן לא נחשב הנאה.

הא
מיתבא
משה
הא

במהלך דרבנן
אין אומרים
לא ליהנות
ניתנו

בהנאה, ומה שהקשה דברקע אין איסור הנאה עין בטור (ירד שסד) דחולקו בה, דעת ר' ישעיה דרוקא החופר כוך בסלע נחשב קרקע שלם ומותר בהנאה, אבל החופר עפר ומכסה בזה את המת, העפר אסור בהנאה ונחשב כקבר בן. אבל דעת הרא"ש דאפילו הכי מותר בהנאה, ורק בן ממש שעל גבי הקרקע אסור בהנאה, ואם כן לדעת ר' ישעיה לא קשיא מדי, ולדעת הרא"ש דמתיר, מבאר המגן אבהים (אריח ירש סימן טו) דמדובר כאן בקבר של בן. 21. ראש השנה (כח, א). 22. לקמן (פג, א). ובאבני נור ירד (שסח) כתב שדברים אלו הינם בכלל מצוות עשה של ואהבת לרעך במוך וכמו שכתב הרמב"ם (אבל יד, א) ויש להקשות לפי מה שכתב התוספת שבת לעיל דמצוה לראות את חבירו אינו חשוב מצוה כל כך, אלא דבעירוב הקילו להחשיבו כדבר מצוה, אם כן לענין מצוות לאו ליהנות נתנו לא יחייב דרוקא. 23. (כח, ס). 24. יבמות (קג, א). 25. רש"י יבמות שם, גמ' ר"ה שם. 26. רמב"ן יבמות (קג, א) וריטב"א (רשב"א) סוכה (לא, א). והאריכו בדבריו האחרונים, עין לקמן מדבר הרע"קא וזכה שנכתב בהערות. 27. עין אבן האול (בהשמטות להל' יבום וחליצה ד, ד), שכתב דבאמת תלוי הדבר במחלוקת הרמב"ם והראב"ד אם מברכים על עירוב או לא, ולהראב"ד שאין מברכין על עירוב נמצא דאין כאן מצוה כלל אלא חילוף דירה, ולפיכך לא שייך להא דאין מערבין לדבר מצוה ונמה שכתב אח"כ דאף ה' המרמ"ם יש לומר דלמדי אין מערבין אלא לדבר מצוה הוי מצוה מאיזו דתשה, מה שאין כן אי מהני לדבר הרשות אין הכרח לימר דהוי תיקון. דבריו צ"ב דהא גם למדי מערבין לדבר מצוה מועיל בריעבד אם עירב לדבר הרשות, ועל כרחך ולהרמב"ם תיקון הויל זה אהשבהו כמצוה. 28. עונג יו"ט (סא). ועוד בתירץ הקשיא ראה בשם משמעון, קתיי יומא (כא) ונדרים (לה), ונאות יעקב (טז). 29. (ס"ב, ב) וכן הקשה בטורי אבן ר"ה (כח, א). אמנם י"ל דכיון דמערבין, ויש ליישב לפי מה שכתב האבני נור לעיל מהרמב"ם ה"ל אבל דכל המצוות הגיל מצויות של תורה הם ובכלל ואהבת לרעך כמיון. 30. ר"ה ראש השנה (ו) מדפי הרי"ף דיה אמר רבא. 31. בעל המאור (סוף פ"ג דריה). 32. ה"ל לולב. (והלוי בספרת העונג יו"ט דלעיל), וראה שם

5

שערי שער הספקות פרק ז יט

דברי חז"ל וסירוב לה שייך רק בעושה נזיד, אבל
 בעושה צונג לא שייך סירוב, אבל צמה שאסרה
 תורה נעשית נגד רחמנא גוף המעשה זה נכון.
 [ונם נפלותא דרבותא ליכא לאו זה דלמי ישמע
 אם זה אוסר זה מתיר] וכן נלענ"ד מה שהקשה
 נס' מנילית אסתר נסם צעל זהר הרקיע מואל
 דמנואר צנמ' שנועות וריש פרק צהרל דיוחא
 נכשנע שלה יאכל הני שיעור נעילות וטריפות דחינ
 שנועתו למ"ד הני שיעור מדרבנן, ולשיטת הרמב"ם
 דמחזירים הנו ע"ז צלח תסור הוי כמושנע מה"ת,
 ולפמ"ש"כ לתקן איסור זה מאיסורי תורה לא שייך
 כ"כ צוה עין מושנע ועומד מואר סיי דכיון דעל
 עמם המעשה הוי מוחר מה"ת והמעשה תשיב
 מעשה השרות רק שמהויב לשנוע נקול דברי חז"ל
 וכשנשנע שלא להכול הני שיעור נעילות חייל שנועתו
 על עמם ההכילה וכשעונר על שנועתו עשה שני
 איסורים נפרדים שער על שנועתו בעלמא ההכילה
 וגם לא שמע לקול דברי חז"ל ועי' הוס' יצמות ד'
 ל"ד ד"ה והוציאו דמה שער על הולחא שנת ע"י
 נליעתו חת החלב הנו שייך לכללי איסור חל על
 היסור דהוי כעושה שני מעשים יחד יע"ש. וכ"כ
 נהור נשנע על הני שיעור דשני איסורים נפרדים
 הם רק נעשים צנת אחת וכן דין הנותפים דשני
 נודר על דבר האסור מה"ת ננודר על דבר האסור
 מדרבנן כמו שהוכיחו הוס' בשנועות ד' כ' יע"ש
 וכן מה דמריין צנמ' כתובות ד' ל"ד וב"ק ע"א
 לענין שחט צננת למ"ד מעשה שנת אסור מה"ת
 הוי שחיטה שחינה ראו' ולמ"ד דרבנן הוי שחיטה
 ראו' הך דוההר צלחו דלח תסור כיון דעלם
 ההכילה לא נאסר מה"ת אלא שחיט יכול לאכול
 מחמת דבר אחר המעכבו שמהויב לשמוע נקול
 דברי חז"ל:

ובדרך זה י"ח יוקום להסניר שיטת נעל הנוחר
 שכתב צפ"ג דר"ה צמוד הגלה תשופר
דקשיטו דמותר לתקוע צי תקיעה של מנוה דדוקא
תקיעות שהם מנו' מה"ת חל תקיעות דרבנן אסור
יע"ש. ובר"ן חמס ע"ז דלכאורה אין אום מונן
לדברי דם תקיעות דרבנן נוקויב לעשות כדחורייקתא
 ועד וחי הגהה יתירתה נהתוקע תקיעה דרבנן
 ונתקיעה של מנו' מה"ת, חונס עפ"י דרכו י"ל
 דכיון דעיקר הטעם דלח מיקרי מחנה כשעשה
 יצ"י הך דיש לי שיהיה וגם הועלת ע"י מעשה
 המנו' צעוה"ז הו צעוה"ג ולין לך הגהה גדולה וחו
 ינשום דכל היכא דליכא הגהת הגוף ממש כאכילה
 ושת"י וכדומה הגהה חושית מנוף דבר הנאסר חולין
 צתר הכוונה של מערת הנועשה ואם נעשית צציל
 מערה אחרת שלא צציל הגהתו מה שנהנה חשנין
 דמעלת מתהנה וענין זה מוכרח מכוונה סוגיות
 מפורשות צמס' נדרים ואכמ"ל ומשום צנמ' שעל
 ישרהל לעשות צני הקנ"ה שלא צציל הועלת שיע
 לו חו מה שמוע לו הועלת חסוב כמחילת מתהנה
 ח"ל רש"י צמס' ר"ה ד' כ"ה לא ליהנות ניתו
 לישרהל להיות קוויב נהס הגהה חלה שעול על
 צתריהם ניתו עה"ל:

חז"ל נפשטי התורה או מה שדרשו עפ"י י"ג מדות
 שהתורה נדרשת צהס, אבל מה שדרשו חז"ל משום
 סיג ונדר אינו נלווהרת התורה לקיים מחמרים. ומה
 מאלד הנני תמה ע"ז היחכן שנה' מחויבים לשמוע
 נקול דברי חז"ל מנלעדי הזהרת התורה וחי הדון לנו
 הם לא חנינו ששמים ואם הוא לא נור עלינו לשמוע
 נקול דברי חז"ל מי ישענר חותנו לה והדברים
 מרפסין חנירי וליח נגר נגר דיפרקינו, ומלאתי
 פתחא לה דלשיטת הרמב"ן עלינו להזהר צמלות
 חז"ל עפ"י הכרת שכלנו דכיון דהם מלאו לטוב
 לתקן ולגזור כן הוא האמת והטוב לפנינו וכמו
 שהשכל מסכים לשמוע נקול ה' כן השכל נהור
 להזהר צכל מה שהזירו חז"ל ורנתינו הקדושים
 ומלא דנסנרה זו שהלך הרמב"ם ז"ל לפרש דיני
 הספיקות מה"ת עלינו להשתמש ולפרש הזהרת
 איסורי דרבנן עפ"י שיטת החולקים על הרמב"ם,
 ועפ"ז מלאנו שהסנרה הזאת מוסכמת היה לכל
 השיטות:

והנה נספק ישרהל ספק ח"י כמו תיטק הנמנה
 היכא דליכא רובה חס אסור לו לאכול
 ומאכלות האסורות לישראל תלוי לכאורה צננרה זו
 דלח הטעם צאיסור הספקות משום אסרה רחמנא
 וצכה"ג דמסופק הדנר חס שייך עם איסור
 ספק זה לא שייך שאסר מחמת ספק דנס איסור
 זה מדעי התורה והספק על זה נופח חס מחויב
 לשמור אבל חס נאמר דהוי איסור שכלי שייך נס
 נספק נכרי ספק ישראל. אכן מנמ' ופוסקים ליכא
 הוכחה צרורה ע"ז דנמ' כתובות ד' ע"ז וצאו"ע
 אה"ע ס' ד' נאמר כלשון הזה חס רוב נכרים נכרי
 למחי הלכתא להכילו נעילות ולא נאמר שיהכל
 נעילות, וי"ל דלאכול הוא עמנו מותר לו גם צמחה
 על מחנה מטעם שכתננו, אבל ישראל דמוחר על
 לאו דלח תאכילום צמ"מ אסור לו להכילו ורק
 צרוב נכרים מותר להכילו. ונ"ע:

ובהא דהקשה הרמב"ן על הרמב"ם דלדברי כל
 ספק דרבנן יחי' ספק דאורייתא ינשום
 הלאו דלח תסור, נלענ"ד דהסנרל צוה הוא צנחמת
 שאני הלי' להו מחבר להוויב דכלל הזהרת התורה
 היכא הזהרה על עמם הנועשה כמו לה תאכל חלב
 דהאיסור על עמם ההכילה, והלאו דלח תסור צוה
 הזהרה לשמוע נקול חז"ל וכשעונר על זה ליכא
 איסור תורה על עמם המעשה רק מה שאינו שומע
 לקולם ולפ"ז צספק איסור תורה חס יפנע צאיסור
 ענר על לאו דלח תאכל חלב דהרי חלל חלב חלב
 חס שח"י יין נסך דרבנן ע"י ספק חנה עמם השת"י
 מותרת היה מה"ת ועצירת סירוב שמיעת הזהרת
 נ"כ ליכא דעל ספק ליכא הזהרה דנס צאיסור
 תורה ליכא על ספיקות הזהרות ה' מיוחדות, רק
 עצירת עמם המעשה ונדרבנן עמם השת"י מותרת
 היה וסירוב שמיעת קולם לה שייך דנמנע הספק לה
 חמרו לו חז"ל לא הן ולא לאו ועי' צנה"מ ס' רל"ד
 סק"ג ככתב דצאיסור דרבנן חס ענר צמונ ח"ג
 כפרה וכאילו לא ענר דמי יע"ש. ומה כחש"כ
 דנדרבנן עיקר הליסור מה שסרב ולא שמע לקול

נקול, מותרת
 חס' פנ"י חירן
 ע"ש פט"ו.
 ע"כ השטמ"ק
 לי שרי רחמנא
 כי נהא דליהא
 זא דר"א ור"י
 טומאה דר"י
 יג' עס נדרשה
 חס דר"י סנר
 חתמור יע"ש
 גה ראו' מה"ת
 חקה לא להיתר
 חספק טומאה
 חספיה ט"ו
 חתומה תלוי'
 חקשה לשיטת
 חלפמ"ש כ' יחא
 חדלי חנינה ראו'
 חכ"ל וחקתי
 חתום ור"ש
 חגע צנחת מהו
 חיקנע איסורא
 חניס הנוסר"ט
 חרמנ"ם ספיקא
 ח"ט חלגזי ונס'
 חרמנ"ם קושיא
 ענין זה צחופינס

חמה דילפינן
 רובה וחתין
 חק מה"ת לקולח
 חק טריפות נינהו
 ע"י צר"ן ספ"ק
 שהנחנו צפ"א.
 ח' לנו תורה חת
 ח' וכיון שחמרה
 חק מיהה שמינין
 חר שחנר התורה
 חה דמנינו שגלחה
 ח' להכניס שגלחה
 ח' דלפטר לנמנו
 חלה לנו דעיקר
 חלי' דלחרמנ"ם
 חפ"י דרכי השכל
 חו שראוי לאדם
 ח' ונעוה התורה
 חורה על ספק

חונ"ם והחולקים
 דחרמנ"ם סנר
 זה שגטנו' עלינו
 חמנ"ן חולק עני'
 רק צמה שפרשו

(7)

כ שררי שער הספקות פרק ז ח ישר

ועמיתו יש עהוס לקבלה זון ונלו' דלוריתתה לזוני' דבננן דנמלו' שהיה מה"ת הוא ונלו'ה לעשות עלם הנועשה והוא נוכרה לעשות כענד כדנז והתיעלת הנועע לו הוא מענדת רנז. **הנל זמנו'** דרננן דלויג מלו' מה"ת על עלם הנועשה ורק מלו' נשמע נקול הכמים והנועשה שעשה היה מטרה עלמית שעי"ז יקיים מהמר הז"ל ומשו"ה **השוב כותהנה** וכמו שכתנו הרשנ"ה והר"ן ז"ה דלמרינן ננדריס דלס כהנע שלוחי דיקן ינסי סטוריס להקריב קרננות של מודרי הנלה ונהכ מטעם דקף דמז'ו להו ליהנות ניתנו הנל על השליחות לה נטנו יעו"ש. **ואם דקפשו נס'** שער הפרגה **ונחמה הפרים** והא דלמרינן זמ' עירונין דכו"ע וננוח להו ליהנות ניתנו ופלוני' הם ווערנין לנדנר הרבות דר"י סנר הון מערנין הלה לנדנר ונז' ופירש"י ללכת לזית הנל ולזית משתה וכו' והם מנזות דרננן ולהרז"ה נכה"ג לה למרינן מנזות להו ליהנות ניתנו. **נ"ל דענזות הלו מה"ת** הם דגמ"ה הוא מה"ת **נ"ל דקף דהעירוב** הוא דק גרונה להמלו' הנל נענין גמ"ה נס זה התחלת המלו' דכל קירוב להטובה גמ"ה הוא וכנו דמוכה מהה דממעטינן מקרף לכהן זנות הקצרות שליו ונעמה להשיב הנזיה קף דיעבור על לא יעמה קודם שיקים מנזות השנה הנזיה עי' דההרועס, ועפ"י הנ"ל ינהי' דכל קירוב להנזיה הוא מגיף המז' ונכלל גומ"ס הם. ואכת"ל :

פרק ח

ועתה עלינו לנזר לשיעת הרשנ"ה והר"ן דספק היסור להנזרה מה"ת מהו סוג היסור זה והסולוק שזון ספק היסור לודחי דהנה לא פירש נדנריהם מקור מה"ת ללוסור זה ורק היכוחו מהס"ס כן וננראה דלשיעת היסור זה מסנהה הוא דכמו שהחזיקו הנו לשמיר ודחי ל"ת, כן עלינו לשמור את הספקות וסנהה זו היה מכללי מהפני התורה לשיעתם וכן משמע מהה דהנה הרשנ"ה דנרי רש"י נשיע לשיעתי מש"כ נפ' עשרה ייחבין דעל הספק הינה הושרת ספק ללוסורה הנלו נפ"ה ה' לזינו נס' תו"כ מנשין זה משמע הליפה קרף מפורש ללוסור את הספקות דלס ה' היסור מושרת על הספקות ה' רליו לומר הושרת יהיו על הספק ומדכתי דעל הספק הינה הושרת ספק מוסה דספק הושרת או ענמה חסיו כלושרתה ולפנ"כ לעיל זכות הרמז"ס דנכ לשיעתי יהיו ללום לפרוש מספק היסור עיקר הנגלל מהלקותם דלזיהי סנהה זו היה משפט התורה שהיו מפרשים זכו הוא סוגת התורה דמלושרת אדלוי נלמיה הושרת ספק על הספק, הנל עכ"פ היסור זה שליו מונדריס מה"ת טנה להקל נספק היסור הוא היסור ודלוי מש"כ הרשנ"ה נלשינו הנלנו דנרינן נפ"ה זנה"ל דספקה דלוריתתה כיהתי מן התורה עכ"ל. ולפ"ז נס' אס נלמת קמי שמה גליה דהיתרה הוא מ"ת קודם שיחנרר לפנינו

ענין היתר זה הגנו ונלו'ים שלה לעבור ואס ענר עשה היסור ודלוי על כל נד ואס נלמת פגע נלוסור נכלל נלוסור כפול ואס נהיתרה פגע ענר רק על היסור המתודש ע"י סנת הספק :

ובזה יתנהר לנו יוש"כ הרשנ"ה הונל להלכה נבו"ע יו"ד סי' ק"ג נספק זניה טריפה שנתערז דלה היו כדנר שיש לו מתירין מוסס דלון הושרת עתיד לזנה נודלוי יעו"ש. היינו דלס ימתין עד שיחיל התרנגולת להטיל זלויס ויהנרר שהיה זניעה כשריס והו' יהי' היתר שלל מודין ניוטול ומפני זה ה' רליו להיות כדנר שיש לו מתירין דלה נלל הלה מפני שהן עתיד לנזל נודלוי שונה לה ינז' לידו נירור משו"ה היוו השוב כדנר שיש לו מתירין זהו תוכן דין זה. ולכאורה הוא תוונה דננר שיש לו מתירין היוו נקרה הלה לב עכש' הוא דנר האסור והל"כ יותר הלוסור והכ"ה נספק טריפה לא שיק ענין זה כלל דלון יש לו מתירין דלס טריפה היה נעילס היסור וה' נל יותר והס כשרה מהחילה מעולס לה להסרה וממ"נ מותר ללכול ע"י ניוטול נרנז הם טריפה היה ודלוי הרי בטנה נרנז ואס כשירה היה ודלוי לה גרע דל"ז לניטול ולמה נסוק הדעתין שלה תהי' מותרת נלכילה עד שנמתין שחטיל התרנגולת זלויס מחדש שענין זה היוו דנר הושרת רק סימנה נעלמה לנגות על הדנר משיקרה והעילוי' היה ללחורה למ' זיק עכש' לחוש שמה מותרת היה זה דנר שהן לו שנה. הנל לפנ"ש"כ נכלל ספק היסור הינה היסור נוסף מלנד ענכ הלוסור שהיה נספק הינה היסור ודלוי שלה ללכול נשעה שהדנר נספק קף הם קמי שמה גליה דננר היתרה היה וכשנלוי רוליס ללכול זינת ספק טריפה ע"י ניוטול נרנז הנו מתירין היסור ודלוי ע"י ניוטול דעל הנזלה הינה עכש' היסור ודלוי מלנד היסור טריפה שהיה ספק והלוסור ודלוי זה יותר כשיחנרר הדנר הושרת היה וה' רליו לומר דהשיב כדנר שיש לו מתירין ומשו"ה לרף הרשנ"ה נהדש שחשו יפני שהו החתור עתיד לזנה נודלוי. וכן נראה מדנרי' הנ"ל שהינה נפרו מנדוס נפדוקה לה' תערונית הלק ג' פ"ג זנה"ל דספק טריפה הוא חמונה תול"מ דמ"ת הוסיפה עניו דלכול נספק היסור דלכס תלוי נה על הספק והפ' נודע לו דל"ס נכלל מודין לה היו כמנהה הילון לעורה ונזנה כה"ג וכו' דנה הייב חסס תלוי דלה היקנע היסורה מ"ת היסורה הינה עכ"ל. וכונתו להיכוח דלוסור ספק היה היסור ודלוי עי' שיתנהר דהרי מיהי' חסס תלוי ואס ינז' דל"כ כיונתו דהר שמה הם לה לושרתו הנללי' נישפע כה"ו תלוינן נעורה דמשקרה קודם הידיעה ה' דין ודלוי על חסס תלוי דל"ה לרף חזנה חסס תלוי שמה יתנרר שלה טעה וכפמ"ג שמתספק נזין חסס ינז' קודם וריתת דלס תנועה דמסנה ערוכה נזיב פרח חמונה נכרותיות חסס משנסתה נודע לו יספק דלס והדנר ינלה לזית השריפה יעו"ש :

ואף ולכאורה ענין תמים כיון דעלם היסור טריפה הון לו מתירין ונעל נרנז מה היסור

ל' הם הלוסור הי לנלך מזה ענכ י ליוסור והותר ליוסו דספק היסור ל' שמה הינה ודלוי טריפה לכנר נחנז חמנכ כיון דחז"ל נעל היינו שעשו חז קנת והמורו עד שתי נמקוס דלון חקני דלפטר הלמתין ל' כ"י ניוטול ומשו"ה מתירין ונעל נרנז י חס לה ה' שוס ת היתרו הו"ל וכלן הינה היסור קלת ע צריניות זין חס היו בהיתר גמור משו"ה נהיתר הרשנ"ה לו יפה נודלוי לה הו' כתנ זנה נס' ק **ובזה** יפתח לנו ד תערוכות דה היסור מה"ת ונתנ דרננן לקולא ולז' לי צרינ' לה ניוטול ונכוס סי' נ"ו. וכל המרינ דק ספק דרננן יעו דתרומות פ"ג נתרס שנתרס נמתן הו' חס דהנעם הוא מפני : צרינה ניוטול וכן פיר צ"כ הספק היה נדה דלוסיה שנתערז ורק נסנהת נפ' ללדוק כ דכלל ספק היסור היו היסור נוסף נלי נס סיידוי המתהדש ע"י טריפה רק ודלוי חוס הנוסף ע"י הספק ה דה דקניטין דתנגלל חסיו דתחת הספק היסור הינה שיהי' לו צרינ' תול"מ דעמית' דה לו היסור זה נפי היסור תורה וזין הו' דתערעב הוא ויהנז חסיו ונל שיהי' זנה ספק דרננן דלה כ מתחת הספק והנו נ וכן דלכל זנה חסיו היסור וכו'.

19) קהלת זקק ברכות ס כב

ועוד נלמד ד"ל דכחמה דעת רבין
ישעיה הוא כדעת שאר פוסקים דלא
קיי"ל כנוי מטבא לכך על גמר שאר מלוח
אלא דחיה שאני משאר מלוח ד"ל דכחיה
מלבד שכברכ כיה ברכה המלווח ככל מלווח
שנחורב יש ככ ג"כ דין ברכה כעין ברכה
כנכנין

ממנו ונכרכה הכורכ שחריה איכא שני
ברכות ברכה הראשונה כיה חקביז על ד"ת
שזכו סגנון ברכות המלווח ואח"כ ברכה אשר
בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו
שהוא כנוסח ברכה הנכנין שמבדך על
החפלה של תורה. וכן נביח הכנסה כן ברכה
ראשונה וכן אחרונה כס על הכורכ שנתן
לנו [ולא אשר קדשנו במלווחיו ולונו על
מלות עסק התורה] וזכו כסגנון ברכה
הנכנין, ומשמע מזה דאיכא נכחיה נמי
מענין ברכה הנכנין.

... ונראה שכן מוכח מנוסח ברכות
של ברכיה דעל המלווח מברכין אשר קדשנו
במלווחיו ולונו היינו דמברכין על משב
המלוח על שקדשנו לקיים את המלוח ולא
מברכין על שברא לנו את החפלה של
המלוח כגון שופר וטוב ומש, ונכרכה
הנכנין כיה איכא שאין מברכין על משב
המלוח שכולל חלה על החפלה שבראו
הקביה כגון בורא פרי הטף המלוח לחם מן
הארץ וכן כולם דעופס בברכה כך כיה
אשמך להקביה על שברא את כדבר שכתב

20) ווי צהק ין? רפאל:א

(בג) מותר לתקוע בו
תקיעה של מצוה. בח"מ סימן
הקפ"ו נביח יוסף כחז בשם כל בו
דדוקא אחר יתקע לו אבל המודר
עלנו לא יתקע דפעמים שאדם נכנס
במש כיה חוקע וכן כחז שם בשלמן
ערוך ולפי זה ודאי לא קשה מידי
ונכחיה דסטיף י"ח שאבד ללמוד
בספר הכתוב עליו כללו חלי ככרה
שכתבה שם חלה מטעם דכח דודאי
אם הכורה משמחה לב שברי אסור
ללמוד בניי חבנו ח"כ לא דמיא חלי
מלוח לבאר מלות דאמריין לאו ליתנו ניחנו חלה
זכר נמשך כחלה לאדם וח"ל וח"כ למה מותר ללמוד
מקרא כדלוחה בסטיף ב' סה
ע"ו שמתח מזה יש לומר דכהם החיוב עליו ללמוד
עמו מכח מה חלי כחנם כו' ע"כ לא חכמה לו ככרה
משח"כ כשחילה ספרים כ
אין עליו חיוב כמ"ס כחשבת מיימוני לעיל כו' כ"ל

ע"ו שמתח מזה יש לומר דכהם החיוב עליו ללמוד עמו מכח מה חלי כחנם כו' ע"כ לא חכמה לו ככרה משח"כ כשחילה ספרים כ

22) אלקרהם מן הכר צ"ק מ

1 [דף מח ע"א] באר. שעשוי להשקות בהמת עולי רגלים. רחבה.
שבעורה. ספרים. ספרי תורה נביאים וכתובים, כדחני בבכא בתרא כופין
בני העיר לקנות להם ספרי תורה נביאים וכתובים שכל אלו מבני העיר
הם ואין לאחר חלק עמהם. ואיכא מאן דמקשה והיאך נאסדים לקרות בספרים.
והלא מצוה היא ומצוות לאו ליהנות ניתנו ("). ולא קושיא היא. דלא שייך
טעמא דמצוות לאו ליהנות אלא במצוה שהיא תלויה במעשה. ככשארם עושה
אזתה אינו מתכוין לדבר הנאה. שאינו עושה אותה להנאת גופו אלא לעשות
מה שנצטוו מאת השם. כמו שפירשנו באלו מותרין. אבל מצות לימוד.
שהוא ענין ציור הלב וידיעת האמת. עיקר הציווי הוא כדי לצייר האמת
ולתענג וליהנות במדע לשמח לבבו ושכלו. כדכתיב פקודי י"י ישרים
אמכמוחי לב. ומשום הכי אבל אסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים (").
מפני שהם משמחים לבו על כרחו. הילכך לא שייך למימר במצות תלמוד
דלא ניתן ליהנות. שעיקר כצותו היא ההנאה והתענג במה שמישג ומבין
בלימודו.

דברי זכות אכור מה ששמעתי קצת בני אדם
שעין מדרך השכל בענין לימוד תורה ואמרו
לומד ומתענג ורושים ושמה ומתענג בלימודו אין
מוד התורה ב"כ לשמה כמו אם היה לומד
נות שאין לו מה לימוד שום תענוג והוא רק לשם
אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מהערב
דו גם הנאת עצמו. ובאמת זה נעוה נפורסם.
א ב"ו זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות
שמה ומתענג בלימודו ואו דברי תורה צבלעין
ומאחר שנתנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק
אבל הלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו הרי זה
ימוד לשמה וכולו קודש כי גם התענג במצוה:

הקדמה

זרעך שכל הגלויות באים מחנה פנס הברית . ממילא שבת שמתקן זה הפנס מביא נאולה *

הנה

א ואומר כי שבת צריכה להיות כה שבת דברי הש"ך י"ד שנסתפק באנס שאמר לו

לעבד עבירה פלגית ואם לאו אהתיך אבר אחד וכו' ונראה להקל , והמה דמפורש בא"ח כ"ו ש"ח דעל סנת אבר אין מחללין רק שבות . ונראה ליישב דהנה ראב"ע נסמך שפיקוח נפש דוחה שבת כמילה שהיא אחד מר"ח איברים שכאשר דוחה את השבת ק"ח לכל ניפו שדחה שבת נפירש"י שהוא תיקון אבר אדר"ג וא"כ לכאורה אבר אחד נהי דקו"ח ליכא בכה מצונו נלמוד שידחה שבת . אך באמת אין כל האברים שוים , ובזה רח"ב צ"ב , זכור את יום השבת לקדשו דא איהו רוא דברית קדישא ובנין דבהאי בריה קיימין כל מקורין דשייפי נופא ואיהו כלל כלא כנוונא דא שבת איהו כללא דאורייתא וכלל זין דאורייתא ביה הלוי וקיומא דשבת כקו"ח : דכל אורייתא טאן דנפיר שבת כאילו נסיר אורייתא כלא עכ"ל וזה"ל . הנה מפורש דאבר הברית כולל כל הגוף וזה דוחה שבת . אבל אבר פרטי לא לפדנו , וכן רמז ראב"ע נגז"י כמה שאמר ומה מילה שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה אברים ולמה ל"י להאריך כל כך והיה לו לוטר בקיצור . ולעולם ילמוד אדם לתלמידו דרך קצרה . ומה מילה שהוא אבר אחד :

אך

הפירוש כך ומה מילה שהוא אחד מר"ח אברים שיהא אחד כלול מרמ"ח אברים דוחה שבת ק"ח כל ניפו שהוא רמ"ח אברים כפועל , ובאבר הברית כלול רק כל "מקורין" דשייפי נופא אבל לא שייפי נופא ממש . וע"כ אין סנת אבר אחד זולת אבר הברית דוחה שבת , וא"כ נכונים דברי הש"ך שאם אנסו לעבד עבירה אחרת שאינה מצות שבת שפיר יש ללמוד כמילה דוחה שבת כמה מצונו דגשם שתיקון אבר הברית הכולל כל הגוף דוחה שבת הכולל כל התורה . כמו כן אבר פרטי דוחה מצוה פרטית , וזה נכון וברור לקיים דברי זקני הש"ך ז"ל :

ועפ"י זה יוכן נחוצה הלימוד בהלכות שבת לתיקון פנס זה . כי תיקון הברית תלוי ביותר בלימוד התורה . וביותר בלימוד התורה בענין עפ"י מה ששמעתי מאדמו"ר זצ"ל בפי דברי הוה"ק שעל המא ש"ל אינו מועיל תשובה משהם דתשובה הוא מלב כדכתיב ולכבו יבין ושב וגו' . ופגם שבורע היא במיה והרי הקלקול למעלה ממקום התיקון . וכן מצאתי בס' דע קדישא וע"כ עיון הלכה שהוא כמות , וכ"ש כי שמהדש הדושים היו התיקון נ"כ כמות . ובזה"ל דבגלותא כדראה אהקים בהו ויטרוו את חייהם בעבודה קשה וקיישא בחומר דא ק"ו ובלבנים דא ליבון הלכה וכל עבודה כשדה דא ברייתא את כל עבודתם אשר עבדו בהם כפרך דא תיקן . הרי דכמו שהיה התיקון כמצרים מפגם הנצאת ש"ל כידוע ע"י שיעבוד ועבודה גופנית . כ"כ נקשה התיקון ע"י יגיעה ועיון בלימוד התורה והטעם כנ"ל מפני שהתיקון הוא במיה . ומעשה וכן שהלימוד ועיון בהלכות שבת שמצות שבת בעצמה היא תיקון על פנס הברית על אהת כמה וכמה שהלימוד הזה הוא תיקון עצום לחטא זה . ואף שלא כל אדם נוהג ללמוד תורה לשמה כבר אמרו חכמינו ז"ל לעולם יעסק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה [ובלבד שלא ילמוד לקנותה ה"ו שבוה עוד

מיסוף כה בחיצונים הלילה והוא ממש המא ש"ל ה"ל : **ומדרי** דברי זכור אומר מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תורה ואמרו כי הלימוד ומחדש הדושים ושמה ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה כמו אם היה לימוד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום הענג והוא רק לשם מצוה . אבל הלימוד ומתענג בלימודו הרי מתענג בלימודו גם הנאת עצמו . ובאמת זה מצוה מפורסם . ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה לחיות שש ושמה ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו . ומאחר שנתנה מדברי תורה הוא נעשה דבון לתורה . [ועיון פירוש"י כנהדרין ז"ח . ד"ה ידבק] . ובזה"ל דבין יצה"ט ובין יצה"ר אין מתגדלן אלא מתוך שמחה . יצה"ט מתגדל מתוך שמחה של תורה , יצה"ר כ"ו . ואם אמרת שע"י השמחה שיש לו מהלימוד נקרא שלא לשמה או עכ"פ לשמה ושלא לשמה . הרי שמחה זו עוד מנרע כה המצוה ומכחה איתה ואך יגדל מזה יצה"ט . ובין יצה"ט מתגדל מזה בודאי זה הוא עיקר המצוה . ומידיעא דהלימוד לא לשם מצוה הלימוד רק מהמת שיש לו הענג בלימודו הרי זה נקרא לימוד שלא לשמה כהא דאיבול מצוה שלא לשם מצוה רק לשם הענג אכילה וכהא אמרו לעולם יעסק אדם כו' שלא לשמה שמתוך כו' . אבל הלימוד לשם מצוה ומתענג בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קדיש כי גם התענגו מצוה :

ב ומה שכתבנו מדברי תורה הוא נעשה דבון לתורה . [ועיון פירוש"י כנהדרין ז"ח . ד"ה ידבק] . ובזה"ל דבין יצה"ט ובין יצה"ר אין מתגדלן אלא מתוך שמחה . יצה"ט מתגדל מתוך שמחה של תורה , יצה"ר כ"ו . ואם אמרת שע"י השמחה שיש לו מהלימוד נקרא שלא לשמה או עכ"פ לשמה ושלא לשמה . הרי שמחה זו עוד מנרע כה המצוה ומכחה איתה ואך יגדל מזה יצה"ט . ובין יצה"ט מתגדל מזה בודאי זה הוא עיקר המצוה . ומידיעא דהלימוד לא לשם מצוה הלימוד רק מהמת שיש לו הענג בלימודו הרי זה נקרא לימוד שלא לשמה כהא דאיבול מצוה שלא לשם מצוה רק לשם הענג אכילה וכהא אמרו לעולם יעסק אדם כו' שלא לשמה שמתוך כו' . אבל הלימוד לשם מצוה ומתענג בלימודו הרי זה לימוד לשמה וכולו קדיש כי גם התענגו מצוה :

ג אמרת ליישב דברי הרמב"ם בפ"ג מה"ל זכ"פ מהל' תשובה שהעתיק לעולם יעסק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה כו' ואלו מצות שיר . ואין לומר כלל שלא היה כוונתו רק תורה . שגם בפיר"ח על פסחים ג' העתיק בתורה ובמצות . ועוד דממקומו שם כנראה הוא מוכיח דאבר רבא הני נשי דמהווא אע"ג דלא עבדן עבדתא במעלי שבתא משיב מפנקותא היא דהא כל ימא נמי לא קא עבדן אפילו הכי שפל וגשבר קרינן להו . ומייתי בסמך לה הא דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה . משמע דמהאי

הנה
ע"י
13
ע"י

11

הקדמה

דמאי מעמא היא . וכן היא בפירש"י להדיא ע"ש . הרי מכואר שגם במצות כן :
 והנ"ל בדעתו ו"ל דהנה הרמב"ם פסק המצות צריכות כוונה . ואף על פי כן כפאו ואכל
 מצה פסק דינא . ופי' הר"ן דבמצה הרי נהנה באכילתו ואמרין בעלמא המהעסק
 בחלבים כו' הויב שכן נהנה . וה"ל במצוה שנהנה בעשייתה וצא אפילו בלא כוונה ובפירש"י
 ו"ל . והנה במ"ו י"ד סוף סימן דכ"א דאף דמצות לאו להנות נתנו ומותר במידה הנאה
 אינו כן בתורה שמשמחת הלב ומניע לו הנאה ע"ש . והנה לעיל כתבנו דשמחה והנאה
 שמתקני בלימוד התורה היא מכלל המצוה :

וזכר נבאר דברי הרמב"ם הנ"ל דקשה לי בהא שלא לשמה דמשמע אפי' אין מתכוין למצוה .
 בהא דשפל וגשבר בפסחים הנ"ל בפירש"י שם . והא קו"ל מצות צריכות כוונה . ואין
 לומר דאף דמצות צריכות כוונה . מ"מ מידך שעושה שלא ככוונה יבא לעשות בכוונה והוא
 נמי בכלל דבריו מתוך שלא לשמה בא לשמה . ליתא דהנה בהורוה יד : מיתו רב ראו' להא
 דלעולם יעסק אדם כו' שמתוך שלא לשמה בא לשמה מבלק שבשבר שהקריב מ"ב קרבנות
 זכה ויצאתה ממנו רוח . ופירש מהרש"א שהקרבנות הוה לעצמו להנצל מישראל והוא דומיא
 דלקנות שם . בא לשמה שורעו דוד ושלמה הקריבו לשמה . והנה מוכח מזה דשלא לשמה נמי
 מצוה היא בעצם . וע"כ בשביל מצוה זו זוכה לבוא לידי לשמה . דאלת"ה אלא דשלא לשמה
 לאו מצוה היא כלל . ומ"מ ע"י הרגל המצוה יבוא לעשות לשמה . מה ראו' הוא מבלק שבלק
 אף שהתכוין להנצל מישראל מ"מ נתכוין להקריב להש"ת ועשה מצוה . וע"כ בזכות זה זכה מה
 שזכה . וכן מפורש בשבר שהקריב מ"ב קרבנות אלמא דזכות הקרבנות גרמו לו ולא ההרגל . ועוד
 דלא שייך כלל לומר שע"י הרגלו של בלק בקרבנות הקריבו דוד ושלמה לשמה . אבל שלא לשמה
 דאמרת דלאו מצוה היא כלל מנלן שיבוא מזה לידי לשמה . אלא ודאי דכל שלא לשמה נמי
 מצוה היא בעצם . וע"כ בזכות מצוה זו זוכה לבוא לידי לשמה . וע"י שפיר ראו' מבלק
 שבשבר שהקריב אף דהוי שלא לשמה זכה מה שזכה . והתינה במצוה שלא לשמה דמצוה היא
 עכ"פ בעצם . אבל בלא נתכוין למצוה למ"מ מצות צריכות כוונה לאו מצוה היא כלל . כדמוכח
 בעירובין צ"ה : דלמ"ד מצות צריכות כוונה בלא מתכוין למצוה אינו עובר בכל תוסף כלל . ואי
 אמרת דבלא כוונה מ"מ מצוה היא . ממילא הוי מוסף ועבודה היא . [האומנם שדעת התוספות פסחים
 קט"ו דאף למ"ד צריכות כוונה מצוה היא אלא שלא יצא בה ידי חובתו אך דעת יחידית היא זו]
 איך נלמוד שיבוא מזה לידי מצוה כוונה . אך בתורה נהא כוון שנהנה והנאה היא מכלל המצוה
 הרי זה דומה לאכילת מצה דכפאו ואכל מצה יצא אף דאינו מתכוין למצוה . ומעתה לא קשיא
 ממי שאינו עושה מלאכה בערב שבת לטעם יעלית דנשבר משום דהוי מצוה שלא לשמה . ולהנ"ל
 מושב שפיר דהנה הא דמתעסק פטור ודשא"מ מותר . הוא דוקא במידי דמעשה . שהרי כתב
 הטור שהמשהה חמץ שאינו ידוע לו בפסח הוא כאוכל הלב בשוגג . הרי דאף שאינו מתכוין
 להשהות ומתעסק הוא . דומה לאוכל הלב בשוגג . והטעם משום שאינו מידי דמעשה . וכן כתב
 המק"ח בהקדמה לבדיקה וביטול . ממילא כמו בעבירה שאינה במידי דמעשה לית בה משום
 מתעסק ודשא"מ . ה"ה במצוה שאינה במעשה לית בה משום אינו מתכוין למצוה . וכמו שמדמה
 הר"ן מצוה דאית בה הנאה אף בלי מתכוין לעבירה דאית בה הנאה במתעסק . ה"ה שגדמה
 באינו עושה מעשה וק"ל . וע"כ מונע א"ע ממלאכה בע"ש שהמצוה היא בשבואל תעשה . שפיר
 הוא אף בלי כוונה . ומה שאמר ר' יהודה אמר רב לעולם יעסק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה
 כו' יש ליישב לא מיבעיא לדעת האו"י פ' ראוהו ב"ד דרב יהודה אמר רב דאמר כהולין גדה
 שנאנסה וטבלה מותרת לביתה סובר מצות אין צריכות כוונה דאית שפיר דרב יהודה אמר רב
 לשיטתו . אך גם להרמב"ם שפסק מצות צריכות כוונה אף שפסק דנדה שנאנסה וטבלה מותרת
 לביתה . ש"מ דס"ל דלא תלוי הא בהא ושאני ממילא שהיא מכשיר . ואין ראו' מהא דהולין דרב
 ס"ל מצות אין צריכות כוונה . מ"מ יש להוכיח דרב סובר מצות אין צריכות כוונה . דהנה בדבר
 שאין מתכוין דמתיר ר"ש . קאמר הש"ס פסחים כ"ה : דר"ש אויל בתר כוונה . ומכלל דר' יהודה
 דאמר דבר שאין מתכוין אסור הטעם דלא אויל בתר הכוונה רק בתר המעשה . וממילא דה"ה
 לגבי מצוה ר' יהודה יסבור מצות אין צריכות כוונה . כמו שהיו מצוה לעבירה בעיני נהנה . והנה רב
 כר' יהודה ס"ל דדבר שא"מ אסור כבש"ס שבת כ"ב . מ"א : ע"י שומטלא לדידי' מצוות אין צריכות
 כוונה וכד במתעסק דאין מתכוין כלל להמעשה . ומשידע דדבר זה הוא מצוה אף שאין מתכוין למצוה
 יצא . וע"כ שפיר קאמר לעולם יעסק כו' ובמצות שלא לשמה . אבל למת דפסק הרמב"ם מצות צריכות
 כוונה לא הוי יכול להביא אלא בתורה שלא לשמה ומשים דנהנה כנ"ל חושב מתכוין :

[במזה שיארנו הטעם בתורה אף בלי כוונה משום דנהנה . עוד יגדל טעם זה כמחדש תרומים
 בתורה . ועיין בכוונת המקוה להרב מלאדי ו"ל :

(12) והנה